

Posudek oponenta diplomové práce

Autor posudku: Radek Buben

Hynek Roleček: *Transformace KSČ/M po roce 1989*, ÚPOL FF UK, 2009, stran 130.

Kolega Roleček si za téma své diplomové práce zvolil téma, které česká (resp. brněnská) politologie již svým (osobitým) způsobem celkem zpracovala, a tudíž mohl čelit pokušení nějakým způsobem uvést již známá fakta a teze. Již v úvodu posudku je nutno autora vyzdvihnout za fakt, že nic takového neudělal. Naopak, ačkoli s pracemi M. Kubáta, P. Fialy, S. Balíka aj. pracuje, tak se nezastavuje pouze u toho a přidává velmi cenné výtahy z denního tisku, komunistických periodik i (ne)publikovaných dokumentů. Úplnou pochvalu pak zaslouží autorem vedené osobní rozhovory s řadou aktérů popisovaných událostí (J. Svobodou, M. Ransdorfem, J. Dolejšem aj.).

Práce je i výborně strukturovaná. Vedle popisu vývoje KSČM do roku 1996, kdy tato strana zůstává jedinou ex-komunistickou silou v PSP ČR, se autor věnuje „důsledkům nedokončené transformace“ strany. Tyto důsledky pak hodnotí velmi detailně a zasvěceně. Drobnou výtku si možná zaslouží fakt, že autor patrně občas propadá jazyku studovaných dokumentů a tak místy není snadné určit, kdy cituje tyto, nebo kdy se snaží jejich znění shrnout či vyložit. V případě práce s nepublikovanými dokumenty či s tiskem není na škodu uvádět přímé citace. (A to nejenom kvůli méně pracovitým kolegům, kteří pak mají možnost citovat z druhé ruky).

Velmi zajímavý je rozbor členské základny KSČM. Zde je trochu škoda, že autor se nezaměřil na nabízející se srovnání s jinými stranickými subjekty v ČR, minimálně na jediný přeživší národně-frontovní, totiž KDU-ČSL. Sociologické rozborů obou členstev, nemluvě o elektorátu, poukázaly na řadu podobností.

Výtku je nutno vznést vůči Rolečkově práci s Lipsetem a jeho (pouze) velmi instinktivně podloženou tezí o sklonu „nižších tříd“ s „nedostatkem sociálních kontaktů mimo své

primární skupiny“ k extremismu a autoritářství (s.74). Lipset to ve své práci sice (plus minus) tvrdí, ale právě tyto jeho teze byly od publikování Political Man často vyvraceny. A to jak teoretiky, tak vývojem řady společností, když to byly právě střední, vzdělané a kosmopolitní vrstvy, dle Lipseta základ a opora demokracie, které podporovaly autoritářské politiky a deinstalaci demokratických režimů. Ostatně, Lipsetův starší kolega Parsons mluvil třeba o fašismu jako o středostavovské diktatuře. Kdyby autor tyto věci studoval jinde než u Pšejji, Holzera či Fialy, tak by patrně znal široce akceptované teze Rueschmeyera a Stephensových o organizované dělnické třídě jako jediném zásadovém agentu demokratizace. Ačkoli o obou tezích je možné (a nutné) vést spory, neměla by zaznít jenom jedna z nich.

Důležitou součástí Rolečkovy práce je kapitola o KSČM jako o antisystémové straně. Zde je velká škoda, že autor nepracoval i s jinými koncepty stranických systémů než je koncept G.Sartoriho. Autor se jednoznačně přiklání k tezi o KSČM jako o straně antisystémové, s čímž bych třeba úplně nesouhlasil. Osobně bych také tolik nekritizoval Strmiskovu tezi, že základem moderního pluralismu je předpoklad, že na řadu otázek, jež řeší pluralitní demokracie, „neexistuje definitivní, jednoznačná a jednou provždy daná odpověď“ a že „permanentním a z principu neukončitelným a do budoucnosti otevřeným řešením“ těchto otázek je demokratický zápas sám“. Je otázkou, nakolik je našemu systému cizí třeba libertariánská ideologie, když v ústavě máme zahrnuta sociální práva, která tito libertariáni chtějí zrušit. Nebo byl antisystémovým poslanec KDU-ČSL Karas, když chtěl zpochybňovat „právo žen na potrat“. A je toto právo systémové? Třeba řada soudobých italských politologů dnes zpětně hodnotí tamní PCI jako plně systémovou sílu, neboť během trvání druhé italské republiky nikdy neopustila tamní ústavní rámec. Naopak, dokázala se zkorumpovat a zapojit se do „sítí“ celkem podobně jako její velká křesťanskodemokratická učitelka.

Závěry kolegy Rolečka však plně souzní se závěry většiny českých politologů a autor je má podložené a slušně vyargumentované.

Shrnutí: Diplomová práce Hynka Rolečka je pečlivě zpracovaným a obsáhlým textem, s nímž si autor dal zjevně velkou práci, jejíž výsledky jsou navíc velmi přínosné.

Navrhuji klasifikaci **v ý b o r n ě**

Radek Buben

27.1.2009

